

TÜRKİYE
CEZAEVLERİNDEKİ
—
KORONAVİRÜS
VAK'ALARINA
DAİR
—

OLAY İNCELEMESİ,
TESPİTLER VE ÖNERİLER

BİZ KİMİZ

Advocates of Silenced Turkey

AST

AST, Amerika'nın New Jersey eyaletinde kurulmuş, herhangi bir kar amacı gütmeyen, kendini özellikle insani ve sivil hakları savunmaya adanmış, bir 501(c)(3) hayır ve eğitim kurumudur.

İÇİNDEKİLER

Giriş	2
Koronavirüs Vakaları	2
Resmi Açıklamalar	10
Tesbitler	11
Öneriler	13
Kaynakça	14

İLETİŞİM BİLGİLERİ

  @silencedturkey

 www.facebook.com/silencedturkey

 www.youtube.com/AdvocatesofSilencedTurkey

 help@silencedturkey.org

 www.silencedturkey.org

AMACIMIZ

Temel insan hakları sözleşmeleriyle koruma altına alınan prensiplerden yola çıkarak, Türkiye'de yaşanan sivil, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel, her türlü insan hakları ihlallerine karşı bir söylem geliştirmek (tavır almak);

Hangi şekil ve biçimde olursa olsun, yaşanan her türlü soykırım, insanlık suçu, keyfi tutuklama, işkence, hırpalama, ve ayrımcılığın karşısında durmak, her insanın doğal birer hakkı olan yaşama hakkı, hukukun üstünlüğü, mahremiyet hakkı, ifade özgürlüğü, düşünce, vicdan ve din özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü gibi prensip ve değerlerin savunucusu olmak;

İnsan haklarını savunmak adına mümkün olan tüm araç, mekanizma ve sistemleri gereğince kullanarak Türkiye ve ötesinde susturulmuş, sesi duyulmayan tüm insanların temel insani haklarını talep etmek ve korumak;

Türkiye ve ötesindeki insanları temel insani haklarından mahrum eden suçlulardan hesap sormak, bununla beraber, mağdur edilen kimseler için adalet ve tazminat fırsatları/platformları oluşturmaktır.

Bu amacımızı gerçekleştirebilmek adına, hukukun üstünlüğünü kullanarak, zorbaların, işbirlikçilerinin, ve söz konusu suçları işleyen kimselerin dokunulmazlığıyla mücadele ediyor; mağdurların menfaat ve haklarını ulusal ve uluslararası mahkemelerde savunuyor, insanların kişisel davalarını ilgili uluslararası insan hakları kurumlarına bildiriyor, yerel kurumlar ve mağdurların bizzat kendileriyle yakın temasta bulunarak yetkili birimlerin söz konusu ihlallere karşı güçlü bir tepki göstermesini temin etmek için çaba gösteriyoruz.

TÜRKİYE CEZAEVLERİNDEKİ KORONAVİRÜS VAKALARINA DAİR OLAY İNCELEMESİ, TESPİTLER VE ÖNERİLER

GİRİŞ

Bu çalışmamızda, küresel salgın sürecinde, Türkiye'deki cezaevlerinde görülen teyidli koronavirüs vakaları ve bu dönemdeki resmi açıklamalar ile bunlara dayalı olarak yapılan tespit ve önerilerimiz yer almaktadır.

Gerek tarafımıza ulaşan tutuklu ve hükümlü yakınlarının beyanları, gerek açık kaynaklarda yer alan yazılı ve sözlü ifadeler, gerekse de insan hakları aktivisti kişi ve kurumların paylaşımları ile görülüyor ki, Türkiye'de cezaevleri, kapasitesinin çok üzerinde doluluk oranı ile tutuklu ve hükümlüler için önü alınamayan yaşamsal riskler barındırıyor. Son dönemde gerçekleşen infaz düzenlemesi de, T.C. Anayasası'nın 10. maddesi ve AİHS 14. maddesine aykırı olarak, eşitsiz ve ayrımcı yapısı sebebiyle bu riski ortadan kaldırmaktan çok uzak ne yazık ki.

KORONAVİRÜS VAKALARI

Bu çalışmamızda, küresel salgın sürecinde, Türkiye'deki cezaevlerinde görülen teyidli koronavirüs vakaları ve bu dönemdeki resmi açıklamalar ile bunlara dayalı olarak yapılan tespit ve önerilerimiz yer almaktadır.

Birçok kişi tarafından muhtelif sosyal paylaşım uygulamalarında paylaşılan ve içeriği, kaynak kişi tarafından da teyid edilen ses kayıtları ile cezaevlerindeki koşullar dile getirilmiş, pekçok tutuklu ve hükümlü yakını tarafından da benzer mahiyette yazılı paylaşımlarda bulunulmuştur. Bu paylaşımlarda, cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerin T.C. Anayasası'nın 17. maddesi ve AİHS'in 2. maddesiyle koruma altında bulunan en temel ve evrensel insan hakkı mahiyetindeki yaşam hakkının açık, ağır ve yakın tehlike altında olduğunun bizzat tutuklu ve hükümlüler tarafından dile getirildiği görülmektedir.

Cezaevlerindeki koşulların aktarıldığı tutuklu/mahkum veya yakınlarına ilişkin beyanlar aşağıda derlenmiştir:

03 Nisan 2020: Ahmet Türkmen'in, diğer ciddi sağlık sorunlarının yanı sıra, kronik kalp rahatsızlığı öyküsü var ve ciddi bir by-pass operasyonu geçirmiş. Son üç yıldır Kayseri 1 No'lu T-tipi hapisanesinde tutuluyor ve terör örgütü üyesi olmak suçundan 2018 yılında aldığı 14 yıllık mahkumiyet kararı temyiz aşamasında. ... Adli Tıp Kurumu'nun Türkmen'in altı ayda bir sağlık kontrolünden geçirilmesini tavsiye etmiş olmasına karşın, Türkmen son üç yılda sadece bir kez sağlık kontrolünden geçirilmiş. Üç kişilik bir koğuşta, 10 mahpusla birlikte kalan Türkmen'in yaşamı için KOVİD-19 ciddi bir risk oluşturabilir. Türkmen'in avukatı 18 Mart günü KOVİD-19 riskini gerekçe göstererek Türkmen'in sağlık durumu sebebiyle tahliyesi için Yargıtay'a başvuruda bulundu.

61 yaşındaki İsmet Özçelik, Malezya'daki bir okulun eski müdürü ve 2017 Mayıs'ından bu yana Türkiye'de, Denizli T-tipi hapisanesinde tutuluyor. Özçelik, Malezya'daki BM mülteci ajansına iltica başvurusu yapmış olmasına rağmen, Malezya'da kaçırılarak, zorla Türkiye'ye gönderilmiş. 2019 Mayıs'ında BM İnsan Hakları Komitesi Türkiye'nin, Özçelik'in Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi tarafından teminat altına alınan insan haklarını ihlal ettiğine, tahliye edilmesi ve kendisine tazminat ödenmesi gerektiğine karar verdi. Türkiye bu kararı uygulamadı. ... Özçelik'in aldığı 10 yıllık mahkumiyet kararı halen temyiz aşamasında. Kalp rahatsızlığı bulunan Özçelik, 2019 yılında bir kalp krizi geçirdiğini hissettiği noktada zamanında tıbbi müdahale yapılmamış olduğunu bildirdi. Özçelik'in avukatı, Özçelik'in acil şikayetinden haftalar sonra geçirildiği sağlık kontrolüne ilişkin ayrıntılı raporun bir nüshasının kendisine verilmediğini belirtti. Özçelik'in avukatları Mart ayı ortalarında Özçelik'in sağlık durumu sebebiyle KOVİD-19 riski bağlamında tahliye edilmesi için Yargıtay'a başvuruda bulundular.

Eski bir polis memuru olan 48 yaşındaki Hüseyin Soykan 44 aydır Karaman M-tipi cezaevinde tutuluyor. ... Soykan'ın kronik bir akciğer rahatsızlığı bulunduğunu ve geçmişte akciğerlerinden birinin sönmüş (pnömotoraks) olduğunu gösteren tıbbi raporlar var. Cezaevindeyken iki kez acilen hastaneye kaldırılmış. Soykan 8 kişilik bir koğuşta 28 mahpusla birlikte kalıyor. Aynı koğuştaki başka bir mahpus, Amir Gülaçtı, avukatının kötü hapisane koşullarının mahpusların sağlığını olumsuz etkilediği yönünde bir şikayette bulunmasından kısa bir süre sonra 20 Ekim 2019 tarihinde yaşamını yitirmiş. Gülaçtı'nın ölüm sebebinin kalp yetmezliği olduğu düşünülüyor. Gülaçtı'nın ölümü ile ilgili Adli Tıp Kurumu'nun otopsi raporunun çıkması bekleniyor. Soykan'ın sağlık durumu KOVİD-19 karşısında ölümcül risk altında olduğu anlamına geliyor. Avukatı Soykan'ın sağlık durumu sebebiyle tahliye edilmesi için 19 Mart günü Yargıtay'a başvurdu."¹

08 Mayıs 2020: Silivri C.İ.K.7 nolu B12 koğuşunda Hüseyin Kaçan defalarca “Biz kötüyüz, bize test yapın” denmesine rağmen olumsuz cevap aldı. B 12 koğuşunda 39 kişi bulunmaktadır. 25 Nisanda corona belirtileri görülmesine rağmen cezaevi yönetimi hiç bir şekilde koğuşta bulunanlarla ilgilenmediği, koğuşta bulunan 48 yaşındaki birisi iftar saatinde bayıldıktan sonra işin ciddiyetini anlaşıldığı, Buna rağmen test yaptırılması için herhangi bir girişimde bulunmadığı iddia ediliyor. Koğuşta kalanların ailesi Alo 184 ü araması sonucu Sağlık Bakanlığı cezaevine test için görevlileri göndermiştir. Testler 06.05.2020 tarihinde yapılmış 07.05.2020’de sonuçlanmış e nabızdan alınan raporlara göre koğuşta bulunan herkesin testi pozitif çıkmıştır. Buna rağmen cezaevi yönetimi hiç bir şekilde koğuşta bulunanlarla ilgilenmemektedir. Tedavileri için herhangi bir şey yapmamaktadırlar.²

08 Mayıs 2020: Eşi Silivri 7 No’lu Cezaevi B-12 koğuşunda bulunan D, eşinin kalp hastası olan anne ve babasının durumdan haberi olmadığı için isimlerinin açıklanmasını istemiyor. 39 yaşındaki eşinin Covid-19 testinin pozitif çıktığını dün öğrenen D, Artı Gerçek’e yaptığı açıklamada yaşananları şöyle anlatıyor: “C-7’de vaka olduğunu öğrenince endişeliyim, sizin durumunuz ne diye sordum. ‘Pazartesi iki arkadaşı koğuştan aldılar ve bir daha getirmedi, bence pozitif çıktı. Zaten hepimiz hastalandık, grip gibi geçirdik, kusanlar oldu’ dedi. Test yapıldı mı, diye sordum. ‘Bırak test yapmayı sahur ve iftarı iki kaşık çorba ile geçiriyoruz. Durum çok vahim. İlk kez telefona çıkarken maske verdiler’ dedi.” C-7 koğuşunda kalan Yasin Solmaz’ın babası Ekrem Solmaz da oğlunun Covid-19 testinin pozitif çıktığını dün akşam öğrenmiş.³

11 Mayıs 2020: HDP Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, Silivri Cezaevi’nde Covid-19 vakalarında ciddi artışlar olduğuna dikkat çekti. Daha önce Silivri 7 no’lu cezaevinde Covid-19 vakalarının olduğunu ve B-10, B-12, C-7 koğuşlarında Covid-19 vakalarına rastlandığını duyuran Gergerlioğlu, şimdi de Silivri 8 nolu cezaevindeki C-6 koğuşunda pozitif vakaların olduğunu ve vakaların 5 no’lu koğuşa da yayıldığını açıkladı.⁴

11 Mayıs 2020: Eşi C-6 koğuşunda tutuklu olan ve ismini vermek istemeyen tutuklu yakını, koğuşta 30 kişinin test sonucunun pozitif olduğunu, 4 kişinin test sonucunun ise negatif çıktığını, diğer 2-3 kişi hakkında bilgi alamadıklarını söyledi. Test sonuçları negatif çıkan tutuklular başka koğuşa alınırken, sonucu pozitif çıkan tutuklular ise bir arada kalmaya devam ediyor ancak hiçbir tedavi uygulanmıyor dedi. Durumu ciddi olan tutukluların bulunduğunu dile getiren tutuklu yakını, “aslında olay yeni değil, iki hafta önce koğuşta yüksek ateş şikayeti olanlar vardı fakat durum ciddiye alınmadı. Böylece herkese yayıldı” dedi.⁵

14 Mayıs 2020: Silivri'de 7 numaralı cezaevinde kalan Ali Rıza Karaboğa'nın telefon görüşmesi sırasında eşine aktardığı bilgiye göre, kaldıkları koğuşa komşu olan B-8 numaralı koğuştan iki kişiye koronavirüs testi yapıldığı ve testi pozitif çıkan mahkumların tekrardan kaldıkları koğuşa geri gönderildikleri öğrenildi.

Eşimle iki hafta önce yapmış olduğumuz telefon görüşünde süreç başladığından bu yana ilk defa ateşlerinin ölçüldüğünü bu hafta aradığında da aynı şekilde bir kez daha ateş ölçümleri yapıldığını, ve telefon görüşüne çıktıklarında maske verildiğini bize aktardı.⁶

14 Mayıs 2020: 6 yıl 3 ay hapis cezası verilen ve 8 aydır Sincan Cezaevi'nde bulunan ve Korona risk grubundaki gazeteci Çetin Çiftçi'ye, Covid 19 tanısı konuldu. Böbrek ve kalp rahatsızlıkları olan Çiftçi'nin tedavi altında olduğu öğrenildi. Gazeteci Çetin Çiftçi'nin kronik rahatsızlıkları bulunması nedeniyle eşi Selda Çiftçi'nin kendi çabalarıyla yaptığı araştırmada, cezaevinde defalarca rahatsızlanarak hastaneye götürüldüğü ortaya çıktı.⁷

14 Mayıs 2020: Silivri Cezaevi'nde koronavirüs vakalarında büyük artış yaşandığını söyleyen HDP Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, 7 kişilik bazı koğuşlarda 45 kişi kaldığını ifade etti. Gergerlioğlu kendisine ailelerden ve mahpuslardan iletilen bazı mektupları da paylaştı. O mektuplardan birkaçı şöyle:

- “Z. A. Silivri 5 No'lu Kapalı Cezaevinde kalmaktadır. Annesi ile yaptığı telefon görüşmesinde; ateşinin olduğunu bu nedenle 2 defa revire götürüldüğünü daha sonra çağırılan ambulansa mahpustan ambulansın içinde bir örnek alındığını ancak niçin örnek alındığına dair mahpusa bilgi verilmediğini ve hastaneye götürülmeden koğuşuna geri gönderildiğini aktarmıştır.
- “Abim Silivri 2 No'lu Kapalı Cezaevinde kalmaktadır. Geçen hafta yaptığımız telefon görüşmesinde yemeklerin az verildiğini söylemişti. Abimin koronavirüs nedeniyle hayatından endişe etmekteyiz. 15 kişilik koğuştan 45 kişi kalıyorlar ve açık cezaevindeki tahliyeler nedeniyle yemekler çok sıkıntılıymış.
- “Silivri 7 No'lu Kapalı Cezaevinde mahpusların 43 kişi kaldıkları, içeride salgın olduğu, ishal, kusma gibi şikayetlerle 30 kişinin aynı sıkıntıyı yaşadığı, haftalardır kantin sorunu olduğu, sabun, şampuan ve peçete verilmediği, bulaşık deterjanıyla banyo yapıldığı, mahpusların soğuk suda yıkandığı.”

- “Silivri 7 No’lu Cezaevinde C-7 koğuşunda bir kişide Kovid-19 testi maalesef pozitif çıkmıştır. Koğuşta bulunan 45 kişi büyük risk altındadır. Koğuştaki diğer mahpuslara da bulaşmasından korkuyoruz.”
- “M.E; Silivri L Tipi 5 No’lu Kapalı Cezaevinde kalmaktadır. Ailesinin aktarımlarına göre; mahpusun hastalık belirtilerinden kuru öksürük şikayetleri olduğunu, kaldığı koğuşta kronik hastaların bulunduğunu, kişisel temizlik malzemelerin verilmediğini, düzenli olarak soğuk ve sıcak suyun akmadığını, koronavirüs salgınıyla ilgili yeterli bilgi verilmediğini, yemekhanelerde temizlik, hijyen ve sosyal mesafe kuralına uyulmadığını, yemeklerin sağlıklı ve kötü çıktığını, karantina odalarının bulunmadığını iletmiştir.”
- “Abim H. O. Silivri 8 No’lu Kapalı Cezaevinde kalmaktadır. Abimle konuştuğumuzda Covid-19 testi pozitif çıkan hastalar olduğu ve onlarla temas halinde olduklarını, cezaevi yönetiminden test yapılmasını talep ettiklerini ve olumsuz cevap geldiğini söyledi. Abim koğuşlarda çok kalabalık kaldıklarını söylüyor. Abimin hayatından endişe ediyoruz. Abimin isteği üzerine test yapılmasını istiyoruz.”⁸

14 Mayıs 2020: “Eşim R.K. Silivri 8 No’lu L Tipi Cezaevi C-6 koğuşunda kalmaktaydı. Eşimin ilk Covid-19 test sonucu negatif. Bugün sabah ise E-Nabız’da 2. Bir test sonucu vardı ve sonuç pozitif çıkmış ama cezaevini aradığımda 2. bir test yapılmadığını, daha sonra yapılacağını söylediler. E-Nabız’da pozitif görünen bir test var ama cezaevi 2. test yapılmadığını söylüyor. Dün aradığımda test sonucu negatif olduğu için C-1 koğuşuna alındığını ve salı sabah yani bugün telefon görüşü olacağını söylediler fakat bugün cezaevini aradığımda pazar telefon görüşü olduğunu söylediler. Eşimden haber alamıyorum ve çok endişeliyim.”⁹

14 Mayıs 2020: TİHV Dokümantasyon Merkezi tarafından hazırlanan, 11 Mart – 10 Mayıs 2020 tarihleri arasında Covid-19 salgını ile ilişkili hak ihlallerine yönelik rapor yayınlanmıştır. Rapora göre, uluslararası standart ve normlara gönderme yapan tüm ilke ve çağrılara karşın mahpusların aileleriyle görüşme hakkı tamamen ortadan kaldırılmış, avukat görüşmeleri kısıtlanmıştır. Ayrıca, cezaevlerinden kısıtlı olarak edinilen bilgi ve şikayetlerden de anlaşılacağı üzere BM İnsan Hakları Komiseri Michelle Bachelet’in yaptığı uyarının aksine salgın koşullarında mahpusların, sağlığa, yiyecek ve suya, hijyen malzemelerine erişimde yaşadıkları ihlaller kötü muamele niteliğindedir.¹⁰

15 Mayıs 2020: Müebbet hapis cezasına çarptırılan askeri öğrenci Yasin Solmaz'ın eşi Şakire Solmaz, öğretmen M.T'nin eşi M.T ve polis memuru Ali Çiçek'in eşi B. Çiçek ile avukatlığını da yapan amcası Fatih Çiçek, bir hafta içinde yaşadıklarını anlattı. Üç isim, yakınlarının e-Nabız'dan elde ettikleri Kovid-19 teşhis raporlarını ve tahliye için mahkemelere sundukları dilekçeleri Bold Medya ile paylaştı. Yasin Solmaz'ın eşi Şakire Solmaz, "Bize vebalı gibi davranıyorlar, buraya kimse gelmiyor" dedi. 42 aydır Silivri Cezaevinde tutuklu olan Ali Çiçek de 7 Nolu Cezaevi B10 koğuşunda kalıyor. Eşi B. Çiçek, "İki gün ateşli yattı ama şu an iyiyim dedi ama koğuşun şartları çok kötü. Zaten normalde orada kalmak çok zor. Yemek sıkıntılı. Bu kadar azını hiç görmedik dedi. Kahvaltılık ürünlerini kantinden alıyorlardı, kapalı şimdi.Tuvalette sürekli sıra var. Buzdolabında bile sıra var, şartlar daha da ağırlaştı. Kalabalık ortam, biri iyi olsa, kötü olan onu etkiliyor." dedi. 7 Nolu Cezaevi B12 koğuşunda kalanlardan biri de öğretmen M.T. 19 aydır tutuklu olan M.T'ye de 6 Mayıs'ta Kovid-19 teşhisi konuldu. Eşini 65 gündür göremediğini söyleyen M.T., 6 Mayıs'tan bugüne bir haftanın bir yıl gibi geldiğini söyleyip eşiyle yaptığı son telefon konuşmasını anlattı, "Eşimle en son iki gün önce çarşamba günü görüştük. 6 Mayıs'tan sonra bir hafta bir yıl gibi geçti. Gece 1.30'da doktora gitmiş gözüküyorsun, hayırdır dedim. Öyle bir şey yoktur dedi. Bize sadece test yapıldı. Daha gelen giden yok dedi. Her gün kontrolleri yaptıklarını göstermek için sisteme öyle işleniyor. Ateşlerini ölçülüyor sadece. Doktora götürmüyorlar ama sistemde doktora gitmiş gibi görünüyor. Orada tehlike altındalar. Hem bağışıklık sistemleri zayıfladı hem de izolasyon yok. 39 kişinin olduğu yerde nasıl izolasyon yapılacak. Kurala aykırı. İkincisi yemekleri çok sıkıntılı. İki haftadır meyve sebze hiçbir şey gelmiyor, dedi. Birkaç kaşık yemek yiyebiliyorlar. Biz burada ölüme terk edildik, gelip giden kimse yok. Başvurabildiğin yere başvur dedi." dedi.¹¹

17 Mayıs 2020: Öhd Van Şubesi ve Van Barosu Cezaevi Komisyonu ve Van Tuhay-Der olarak Van T Tipi, Van Yüksek güvenlikli, Van F Tipi Cezaevlerini bu haftaki ziyaretlerindeki gözlem ve tespitleri şu şekildedir:¹²

- Cezaevlerinde Covid-19 salgını ile ilgili alınan önlemler kesinlikle yeterli değildir. Doluluk oranlarının fazlalığı, hijyen imkanlarından, koruyucu malzemelerden yoksunluk, sağlık ve tedavi imkanlarına erişememe sebebiyle mahpusların yaşam hakları büyük bir risk altındadır.
- Özellikle koruyucu malzemelerin mahpuslara para ile satılması, fiyatların fahiş olması, koğuşlarda dezenfekte işlemlerinin kapsamlı ve sık sık gerçekleştirilmemesi, koğuştan çıkan mahpuslara üst araması yapılması yaşam haklarındaki riski kat be kat artırmaktadır

18 Mayıs 2020: Silivri 7 Nolu L Tipi Cezaevinde kalan bir kişiye de korona teşhisi konuldu. Hükümlü olarak cezaevinde bulunan Ali Kemal Ata'nın 16 Mayıs 2020'da e-Nabız'a düşen test sonucu pozitif. 29 kişiyle birlikte B8 koğuşunda kalan Ali Kemal Ata, üç yıldır tutukluydu. Eşiyle her pazartesi günü görüştüğünü söyleyen Vecide Tuba Ata, "Bugün eşimle görüşemeyeceğiz. Çünkü hastanede olduğunu biliyorum. Her gün kampüs içindeki hastaneyi arıyorum. Sadece cuma günü açtılar. Genel durumu iyi dediler ama endişeliyiz, merak içindeyiz. Durumunu e-nabızdan takip etmeye çalışıyorum." dedi.¹³

19 Mayıs 2020: Silivri Cezaevi'nde bulunan bir mahkum, ağır vakalar dışında tutuklu ve hükümlere test yapılmadığını öne sürüyor. Mahkum, eşi Y.S.'nin DW Türkçe'ye ilettiği telefon konuşması kaydında, eşine cezaevi koşullarını şöyle anlatıyor: "Savcılık Silivri Cezaevi'ndeki vaka sayısını 44 olarak açıkladı ama B10 koğuşunda 31, B12 koğuşunda 24 tane pozitif vaka varmış. Böyle olunca diyorlar ki bunlar, test yapılmasın, böyle kronik vaka olan olursa yani yerinden kalkamayacak gibi olan olursa ancak onlara test yapılsın. Onun haricinde test yapılmasını Bakanlık istemiyor. Yasak. Olur mu böyle şey dedik doktora ısrar edince bizi hastaneye gönderdi. 8 kişiden yedimiz pozitif çıktık. Şu an muhtemelen bizim koğuşta da hastalananlar var. Yani koğuşun tamamı hasta şu anda." Mahkum, telefon görüşmesinde, test sonuçları belli olmadan karantina koğuşuna alındıklarını ancak içlerinden birinin testinin negatif çıktığını, bu mahkumun da muhtemelen negatif koğuşuna gönderileceğini öne sürüyor. Aynı mahkum endişesini şu sözlerle anlatıyor: "Burada zaten karantina marantina diye bir durum yok. Kendi kendine iyileşirsen iyileşirsin. Onun haricinde ölürsen öleceksin yapacak başka bir şey yok. Kimsenin umarında değilsin zaten burada. Kimsenin umrunda değilsin hem de."

DW Türkçe'ye konuşan tutuklu yakını Ş.S., Silivri Cezaevi'nde tutuklu olan eşinin karantina koğuşunda olduğunu ve bu koğuşta testi pozitif çıkan 39 mahpusun bir arada tutulduğunu söylüyor. Kendilerine daha önce karantina koğuşlarının 7-8 kişilik koğuşlar olduğu bilgisinin verildiğini belirten Ş.S., cezaevi müdürünün 39 kişilik rakamı avukatlarına teyit ettiğini öne sürdü. Ş.S., eşinin aktardığına göre, koğuşta 39 kişi olmasına rağmen yemeklerinin 15 kişilik verildiğini, temizlik ve hijyenin kısıtlı olduğunu, en son 3 gün önce ateşlerinin ölçüldüğünü, bunun da gardiyanlar tarafından içeriye girilmeden kapının mazgalına yaklaşılarak yapıldığını, cezaevinde yeterli gardiyan olmadığı için mahpusların seslerini duyuramadıklarını iddia etti.

S.E., Silivri 7 no'lu cezaevinde aile telefon görüşmesi için koğuşlarından çıkan mahkumlara ilk kez 11 Mayıs'ta maske ve eldiven verildiğini iddia etti. Tutuklu yakını S.Ş. ise "Verdikleri bilgi sadece iyi. Ben eşimin hastalığını E-Nabız uygulamasından öğrendim. Şimdi ise uygulama üzerinden takip edemiyorum. Neden E-Nabız sisteminden takip edemiyoruz sorusu karşısında da artık E-Nabız sistemine kayıtların girilemeyeceğini söylediler" dedi.¹⁴

19 Mayıs 2020: Silivri 7 Nolu L Tipi Cezaevi'nde Kovid-19 testi pozitif çıkan tutuklu Yasin Solmaz'ın babası Ekrem Solmaz, oğluna grip ilacı verilerek koğuşa gönderildiğini paylaşarak, "39 kişi aynı koğuştaki kalıyor. Bu katliamdır" dedi. Konuya ilişkin aradığımız Silivri 7 No'lu L Tipi Kapalı Cezaevi yetkilileri, bilgi veremeyeceklerini belirterek, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın aranması gerektiğini ifade etti.¹⁵

20 Mayıs 2020: Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD) Ankara Şubesi avukatları ve Halkların Demokratik Partisi (HDP) Iğdır Milletvekili Habip Eksik, Kayseri Bünyan Kadın Cezaevi ile Kayseri Bünyan 2 Nolu T Tipi Kapalı Cezaevi'ni ziyaret etti. Heyet, tutuklular ve cezaevi idaresiyle yaptığı görüşmeleri raporlaştırdı. ÖHD Ankara Şubesi tarafından hazırlanan raporda, Kayseri Bünyan Kadın Kapalı Cezaevi'nde, 5 kadın tutuklu ile görüşme gerçekleştirildiği bilgisi verildi. Raporda, 3 kişinin muayene ardından karantinaya alındığı ancak koronavirüs testi yapılmadığı aktarıldı, bir tutuklunun öksürük ve boğaz kuruluğu şikayetlerinin devam ettiği bilgisi de yer aldı.¹⁶

20 Mayıs 2020: Silivri cezaevindeki kardeşime salgın belirtilerinin 10. gününde test yapıldı. Testi pozitif çıktı. İlaç tedavisinin uygulandığını söyleyen kardeşim, kalabalık koğuşlarda kaldıklarını ifade etti. Yemeklerin sorunlu olduğunu ve kendi temizliklerini de kendilerinin yaptıklarını aktardı. Bu şartlarda kardeşimin cezaevinde kalamayacağına dair cezaevi yönetimine başvuruda bulunduk ancak olumlu bir dönüş yok." Silivri cezaevinde koronavirüs testi pozitif çıkan tutuklu Hüseyin Kaçan'ın ağabeyi Barış Kaçan'a ait bu ifadeler. 23 aydır Silivri cezaevinde olan Hüseyin Kaçan aynı zamanda mide ağrıları ve dizlerinde sorunlar yaşayan bir tutuklu. Ağabeyinin aktarımına göre normal şartlarda bile cezaevi koşulları kendisini zorluyor, sık sık ağrıları yaşıyor ve hastalanıyor. Covid-19 semptomlarının giderek daha çok kendisini hissettirmesiyle 10. günde yapılan test sonucu hasta olduğunu öğrenmiş. Aslında belirtiler başladığı andan itibaren o ve diğer tutuklular test talepleri için cezaevi yönetimine başvurular yapmış ama reddedilmiş.

Yine Silivri 7 No'lu cezaevinde tutuklu olan Burak Çelen'in de bir hafta önce yapılan Covid-19 testi pozitif çıktı. E-Nabız sisteminden eşi Burak Çelen'in koronavirüse yakalandığını öğrenen Sevda Çelen, avukatı aracılığıyla eşinin hastanede tedavi altına alınmasını talep edince eşi 7 Mayıs'ta hastaneye kaldırıldı. Sevda Çelen, eşinin hastanede bir günlük müşahade altına alınmasının ardından beş günlük ilaç tedavisi verilerek, cezaevinin karantina koğuşuna gönderildiğini söyledi. Sevda Çelen, en son yaptığı telefon görüşmesinde ise eşinden cezaevi koşullarının iyi olmadığını öğrendi. 39 kişilik karantina koğuşunda bulunan Burak Çelen'in aktardıklarına göre koğuşlara verilen yemek miktarı 15 kişilik ve kantin kapalı. Ateş ölçümlerinin düzenli yapılmadığı, beş günlük ilaç tedavisinden sonra test yapılmadığı ve temiz havanın olmadığı ve hijyen sorunları da Covid-19 hastası tutuklu Burak Çelen'in aktardıkları arasında.

Euronews'in ulaştığı koronavirüs hastası Yasin Solmaz'ın avukatı Cevriye Aydın ise bu durumun insan hakları ihlali olduğuna dikkat çekiyor. Müvekkilinin sağlıklı koşullarda olmadığını söyleyen avukat Aydın, yetkililerin pandemi sürecinde cezaevindekiler için geçici çözümler sunmaları gerektiğine dikkat çekiyor: "Hangi görüşten, inançtan olursa olsun cezaevinde yaşayan herkes devletin güvencesi altındadır. Öncelikle yaşam hakkının devlet tarafından güvence altına alınması söz konusudur. Aksi takdirde devlet sorumlu olur. Öncelik burada tutukluların yaşam hakkının güvence altına alınmasıdır. Ben o tutukluların yaşam hakkı için panik halindeyim. Dışarıda da Covid-19'dan insanlar ölüyor, ama dışarıda olunca kendi iradesi ile bulaşı alması söz konusu. Ancak bu cezaevinde olunca bu tamamen devletin, hükümetin, iktidarın siyasi ve hukuki her türlü sorumluluğu altında gerçekleşen bir olaydır."¹⁷

RESMİ AÇIKLAMALAR

Bahsi geçen beyanlarda yer alan hususlar, Türkiye Hükümeti ve kamu görevlilerinin, küresel Koronavirüs salgını sürecinde gerekli tedbirleri almak bir yana, sorumluluğu altındaki kişilerin yaşamlarını ve sağlıklarını korumaları için zorunlu temel ihtiyaçlarının ve hastalığın bulaşmasını önlemek için gerekli fiziksel koşulların dahi karşılanmadığını, ortaçağ karanlığındaki uygulamaların benzeri "toplu tecrit" sebebiyle cezaevlerinde toplu ölümlere sebep olunabileceğini açıkça ortaya koymaktadır.

Cezaevlerinde tespit edilen koronavirus vakalarına dair basına yansıyan resmi açıklamalara ilişkin özet içerikler aşağıda yer almaktadır:

08 Nisan 2020: *Bafra Cezaevi'nde şeker hastası olduğu öğrenilen Mehmet Yeter adlı bir hükümlünün geçtiğimiz günlerde bacağı kesilerek yeniden cezaevine gönderildiği ve üç gün sonra Covid-19 hastalığı nedeniyle yaşamını yitirdiği iddia edildi. Bafra Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Mehmet Yeter'in Covid-19 hastalığı nedeniyle yaşamını yitirmediğine ilişkin açıklamasına rağmen, Mehmet Yeter'in oğlu olduğunu söyleyen Ferhat Yeter adlı kullanıcı, sosyal medya hesabından cumhuriyet savcılığına ait olduğu ileri sürülen yazı ile babası Mehmet Yeter'in cenaze işlemlerinin yazıldığı belgeleri paylaştı.*

20 Nisan 2020: *İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı, Buca Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki tutuklu H.A.'ya yapılan yeni tip koronavirüs testinin pozitif çıktığını açıkladı.*

22 Nisan 2020: *İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı, Buca Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda korona virüsü testi pozitif çıkan ilk vakanın ardından 64 tutuklu ve hükümlünün daha testinin pozitif çıktığı bildirdi.*

28 Nisan 2020: *Konya Cumhuriyet Başsavcılığı, Konya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda 55 hükümlünün corona virüsü testi sonucunun pozitif çıktığını açıkladı.*

2 Mayıs 2020: *Cezaevlerinden yakınları ve mektuplar aracılığıyla kendilerine şikayetlerin geldiğini belirten TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanvekili ve CHP İstanbul Milletvekili Sezgin Tanrıkulu, en yoğun şikayetin "beslenme, hijyen ve sağlık hizmetlerine erişim" konusunda olduğunu, her zamankinden çok daha yoğun şikayet geldiğini ifade etti.*

8 Mayıs 2020: *Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı, Silivri Ceza İnfaz Kurumu'nda 44 tutuklu/hükümlünün yeni tip koronavirüs (Kovid-19) testinin pozitif çıktığını duyurdu.*

TESPİTLER

Resmi açıklamalarla, tutuklu/hükümlü yakınları ve avukatlar tarafından verilen bilgiler arasındaki telifi kabil olmayan farklılıklar, Türkiye cezaevlerindeki koronavirüs tehlikesinin bilinenden çok daha büyük olduğunu; sorumluluğu altında bulunan kişilerin yaşam haklarını korumak için gerekli önlemleri almayan Türkiye Hükümeti ve kamu görevlilerinin, en hafif tabirle "ağır hizmet kusuru ve bilinçli taksir" ile hareket ettiklerini göstermektedir.

Bu çalışmada ele alınan veriler ışığında, koronavirüs salgını sürecinde cezaevlerindeki koşullara ilişkin olarak tespit ettiğimiz hususlar şunlardır:

- Resmi makamlarca cezaevlerindeki vakalar ve kişilerin sağlık durumları hakkında yeterli açıklama yapılmamakta, gerek tutuklu/hükümlü yakınları ve gerekse de kamuoyu doğru ve düzenli olarak bilgilendirilmemektedir.
- Her ne kadar son infaz yasası düzenlemesi ile bir kısım tahliyeler olmuşsa da, koşullar halen aşırı kalabalıktır. Bu süreçte, salgına karşı alınacak ilk tedbirler kapsamında koğuş mevcutlarında azaltmaya gidilmesi beklenirken, bazı koğuşlarda tam tersi bir durum yaşanmış ve koğuş mevcutları küresel salgın öncesinin de üzerine çıkmıştır.
- Rutin tarama testleri bir yana, hasta kişilere bile test yapılmamakta veya durumları ağırlaşana kadar geciktirilmektedir.
- Tutuklu/hükümlülerin gerek kurum içi gerekse kurum dışı sağlık hizmeti sağlayıcılarına erişimi çok ciddi şekilde kısıtlanmış ve zorlaştırılmış, erişim sonrası karantina uygulaması sebebiyle de fiilen etkisizleştirilmiştir.
- Hasta kişiler etkin şekilde tedavi olamamaktadır. Gerek tedavi süresi gerekse kullanılan ilaçlar çok sınırlı tutulmaktadır.
- Kurum içi hijyen koşulları yetersizdir. Yeterli temizlik malzemesi ve suya erişim imkanı bulunmamakta, ücret mukabili dahi teminde güçlük yaşanmaktadır.
- İnfaz düzenlemesi sonrası, cezaevlerinin yemeklerinin üretildiği açık cezaevlerindeki nitelikli işgücünde oluşan boşluk sebebiyle, hastalıkla mücadelede önemli bir unsur olan beslenme konusunda ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Kurum tarafından verilen yemekler yetersiz, kalitesiz ve sağlıksız olduğu gibi, salgınla mücadele kapsamında kantinlerin kapanmış olmasından dolayı ücret karşılığı alınabilecek yiyeceklere erişimde de sıkıntılar yaşanmakta, tutuklu/hükümlülerin vücut dirençleri kırılmaktadır.
- Gerek tutuklu/hükümlüler gerekse temas halinde bulundukları cezaevi personeli koruyucu malzeme yokluğu veya eksikliği sebebiyle enfekte kişilerden hastalığın bulaşması riski ile karşı karşıya kalmaktadır.
- Kurum yetkililerinin olmaması sebebiyle tutuklu/hükümlülerin talepleri değerlendirilmemekte, salgınla mücadelede hızlı ve etkin önlemler alınmamaktadır.

ÖNERİLER

Advocates of Silenced Turkey olarak, Türkiye cezaevlerindeki koronavirüs tehlikesinin bizzat yaşamlarından sorumlu olanlarca ağırlaştırılması ve olası bir toplu felakete engel olunabilmesi için, başta Türkiye Hükümeti olmak üzere, tüm ulusal ve uluslararası kamuoyu ile kurum ve kuruluşlara, derhal ve etkili biçimde harekete geçme çağrısı yapıyoruz.

Bu kapsamda,

- Resmi makamlarca cezaevlerindeki vakalar ve kişilerin sağlık durumları hakkında yeterli açıklama yapılmalı, gerek tutuklu/hükümlü yakınları ve gerekse de kamuoyu doğru ve düzenli olarak bilgilendirilmelidir.
- Koşuş mevcutlarında azaltmaya gidilmeli, salgınla mücadelede kurum mevcutlarının azaltılması için adli kontrol hükümleri ile tahliye imkanı değerlendirilmelidir. Özellikle Koronavirüs risk grubundaki tutuklu/hükümlüler DERHAL tahliye edilmelidir.
- Rutin tarama testleri yapılarak enfekte kişiler tespit edilmeli, etkin biçimde sağlık hizmetlerinden yararlandırılmalı ve uygun koşullarda tedavileri gerçekleştirilmelidir. Enfekte kişilerle sağlıklı kişilerin temasına yol açacak şekilde uygulanan şekilde uygulanan ve ortaçağ dönemi veba mücadelesi anlayışıyla sürdürülen karantinalar derhal sonlandırılmalı ve hastalığın yayılmasını engelleyecek şekilde, modern tıbbın gerekleriyle insan onuruna uygun önlemler alınmalıdır.
- Kurum içi hijyen koşulları yeterli düzeyde sağlanmalı, kişisel olarak temin edilecek hijyen malzemelerine ulaşım kolaylaştırılmalı ve fahiş fiyat uygulamasının önüne geçilmelidir.
- Hastalıkla mücadelede vücut direncini koruyabilmek için, yeterli ve dengeli beslenme imkanlarının geliştirilmeli, bu kapsamda kurum tarafından verilen yemeklerin kalitesi ve miktarı artırılmalı, kantinlerden yeterli ve kaliteli ek gıda teminine imkan sağlanarak, fahiş fiyat uygulamasının önüne geçilmelidir.
- Gerek tutuklu/hükümlüler gerekse temas halinde bulundukları cezaevi personeline yeterli evsaf ve miktarda koruyucu malzeme sağlanmalıdır.
- Yaşam hakkının korunması için tutuklu/hükümlülerin talepleri ivedilikle değerlendirilmeli, salgınla mücadelede hızlı ve etkin önlemler alınmalıdır.

Çok geç olmadan, daha fazla can kaybı yaşanmadan...

KAYNAKÇA

1. <https://www.hrw.org/tr/news/2020/04/03/340344>
2. <https://twitter.com/cezaeviihlaller/status/1258461779543416834>
3. <https://artigercek.com/haberler/silivri-cezaevi-nde-korona-c-7-kogusu-aciklandi-ya-b-12>
4. <https://twitter.com/gergerliogluof>
5. <https://kronos34.news/tr/gergerlioglu-silivri-cezaevinde-koronavirus-salgini-hizla-yayiliyor/>
6. <https://kronos34.news/tr/mahkum-yakinlari-silivride-maske-ve-eldiven-ilk-kez-dun-verildi/>
7. <https://boldmedya.com/2020/05/14/korona-risk-grubundaki-tutuklu-gazeteci-cetin-ciftcinin-testi-pozitif-cikti/>
8. <https://www.evrensel.net/haber/404769/silivri-cezaevinde-7-kisilik-kogusta-45-kisi-kalmaya-devam-ediyor>
9. <http://aktifhaber.com/gundem/43-kisilik-kogusta-30-kisi-hasta-bulasik-deterjani-ve-soguk-su-ile-banyo-yapiyorlar-h145301.html>
10. <https://tihv.org.tr/wp-content/uploads/2020/05/TürkiyeCovidHakİhlalleriSON.pdf>
11. <https://www.boldmedya.com/2020/05/15/silivri-karantinasindaki-3-isim-konustu-bu-son-gorusmemiz-olabilir-bize-vebali-gibi-davraniyorlar/>
12. <https://twitter.com/OhdVan/status/1261980171118301184>
13. <https://boldmedya.com/2020/05/18/silivride-bir-kisiye-daha-kovid-19-teshisi-konuldu/>
14. <https://www.dw.com/tr/cezaevlerinde-salgına-karşı-tedbirler-yetersiz-mi/a-53502249>
15. <http://mezopotamyaajansi22.com/tum-haberler/content/view/97218>
16. <https://artigercek.com/haberler/karantinaya-alinan-3-tutukluya-test-yapilmedi>
17. <https://tr.euronews.com/2020/05/20/silivri-cezaevinde-covid-19-vakalar-endiseli-aileler-yetkililerden-gecici-tahliyeler-bekli>

Küresel Salgın Sürecinde, Türkiye'deki
Cezaevlerinde Görülen Teyidli Koronavirüs
Vakaları ve Bu Dönemdeki Resmi Açıklamalar ile
Bunlara Dayalı Olarak Yapılan Tespit ve Öneriler

DONATE...

**AND MAKE A
DIFFERENCE...**

If you would like to support Advocates of Silenced Turkey
you may make your donations by clicking the link below or
scanning the QR code

<https://silencedturkey.org/donatenow>

@silencedturkey

www.facebook.com/silencedturkey

www.youtube.com/AdvocatesofSilencedTurkey

help@silencedturkey.org

www.silencedturkey.org

